

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Малишко Є.О.

У реформуванні пенсійної системи стало забезпечення високого рівня соціальної захищеності пенсіонерів. Запровадження пенсійної реформи спричинило зміни у балансі політичних, економічних та соціальних інтересів населення, системі державних фінансів, функціонуванні ринків праці та капіталу. Підвищення пенсійного віку дало змогу наростити обсяги зайнятості та виробництва. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»[1] недержавне пенсійне забезпечення (на далі - НПЗ) – складова частина системи пенсійного забезпечення, діяльність котрої ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб у формуванні пенсійних накопичень, додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

За результатами діяльності 2011 року, у Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 97 недержавних пенсійних фондів та 40 адміністратора НПФ. Протягом 2011 року відбулись наступні зміни: кількість учасників НПФ відповідно до укладених контрактів зменшилася на 1,9%, загальна сума пенсійних внесків збільшилась на 14,6%. Всього за 2011 рік активи недержавних пенсійних фондів зросли на 14,2% (або на 162,1 млн. грн.), порівняно з кінцем 2010 року [2], що обумовлено тимчасовим припиненням сплати вкладників НПФ внесків на користь своїх учасників та збільшенням пенсійних виплат (одноразові та на визначений строк) на 26,7%. Оцінка динаміки розвитку свідчить про ефективність управління пенсійними активами та отримання інвестиційного доходу учасниками.

Для перерозподілу інвестиційного доходу НПФ важливим є незначний обсяг залучених пенсійних внесків при здійсненні диверсифікації пенсійних активів у дохідні фінансові інструменти. Середня дохідність активів недержавних пенсійних фондів від інвестування у звітному періоді була на рівні 17,2% річних при інфляції на рівні 9,1% річних. Серед НПФ, до яких розпочато сплату пенсійних внесків, 50 НПФ (на які припадає 78,1% учасників та 97% загальних активів НПФ) забезпечили дохідність вищу за рівень інфляції, 14 – нижчу за рівень інфляції, діяльність 2 НПФ виявилась збитковою [2].

З метою вирішення комплексу задач, пов'язаних із фінансової, соціальної та кадрової політики, при запровадженні недержавних пенсійних програм на підприємстві, автором [3] була запропонована спеціально розроблена анкета. Результати опитування свідчать, що більша частина (54%) проінформована у питанні про недержавний пенсійний фонд, а 43% опитуваних, розглядає питання щодо взаємодії з НПФ у майбутньому. Ключовими напрямками для підвищення мотивації суб'єктів підприємництва виступає: переходу всіх учасників ринку НПЗ на міжнародні стандарти фінансової звітності; поширення серед населення, роботодавців, профспілок, об'єднань громадян та юридичних осіб за допомогою ЗМІ інформацію про переваги недержавних пенсійних фондів та їх участі у системі НПЗ; інформувати населення про переваги НПЗ у порівнянні з іншими шляхами довгострокового накопичення (страховими і банківськими продуктами) та надійність отримання додаткових виплат при досягненні пенсійного віку учасниками НПФ; розширення надійних фінансових інструментів для інвестування коштів пенсійних фондів; пільговий податковий режим для внесків до НПФ; соціальний захист, який підвищить престижність та соціальну привабливість місця працевлаштування.

Для розвитку НПЗ необхідне створення конкуренції за збільшенням кількості страхувальників, які б мали на меті вступ до

недержавних пенсійних фондів, з метою управління своїми страховими внесками. Або, як зазначає Г. Лопушняк [4], необхідно зосередити зусилля фахівців на розробці стимулів не грошового спрямування. Наприклад, з підвищенням пенсійного віку в солідарній системі, тоді як до учасників НПФ могли б застосовувати окремі правила визначення віку та виплати.

Для подальшого формування ефективної, надійної системи НПЗ автором [5] виділено наступні пріоритети, які враховуються суб'єктами підприємництва: інфляційні очікування, які впливають на рівень реального інвестиційного доходу; демографічні показники, які характеризуються надзвичайно високим рівнем старіння населення; темпи зростання і структура ВВП; надання податкових пільг та відстрочок; пільговий податковий режим для внесків до НПФ; розширення фінансово-інвестиційних можливостей; соціальний захист, який підвищить престижність та соціальну привабливість місця працевлаштування.

НПЗ є надійним фінансовим інструментом, що працює у реальній економіці. НПФ дає можливість накопичувати страхувальникам додаткові до пенсії заощадження. Проте, недовіра споживача до послуг НПФ гальмує розвиток реформованої пенсійної системи, що в цілому не може повноцінно працювати у тодішніх умовах. Запровадження другого рівня пенсійної системи дасть поштовх у розвитку НПЗ.

Література:

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України №150 від 14 серпня 2003р. (зі змінами та доповненнями) [Електрон. ресурс]//Режим доступу: <http://www/portal.rada.gov.ua/>
2. Інформація про стан і розвиток недержавного пенсійного забезпечення України за 2011рік. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www/dfp.gov.ua/732.html>
3. Малишко Є.О. Аналіз мотивації суб'єктів підприємництва з недержавного пенсійного забезпечення / Є.О. Малишко // Проблеми управління соціально-економічним розвитком України: Збірник матеріалів Всеукраїнську науково-практичну конференції (27 квітня 2012р.). – Х.:ХНЕУ, 2012. – С. 357-363.

4. Лопушняк Г. Система пенсійного забезпечення в Україні: сучасний стан та тенденції реформування /Г. Лопушняк//Наковий вісник «Демократичне врядування». - №7. - 2011р. - [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik7/fail/lopyushnjak.pdf>.

5. Малишко Є.О. Визначення пріоритетів недержавного пенсійного забезпечення суб'єктами підприємництва / Є.О. Малишко // Формування економічного портрета національної інфраструктури України: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти. Матеріали всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Київ, 20-21 січня 2012 р.). – Київ: у 2-ох частинах, «Київський економічний науковий центр», 2012.Ч.І. – С. 45-48.

Завідувач кафедри управління
фінансовими послугами, д.е.н.,
професор

Керівник, д.е.н., професор

Автор

Н.М. Внукова

Н.М. Внукова

Є.О. Малишко